

Süryani Kültüründeki Manevi Ritüellerin Anlam ve Önemi

Süryani kültürü içerisinde bilhassa kiliselerde musiki ile icra edilen manevi ritüellerin çok yönlü derin bir felsefesi vardır. Didaktik üsluplar ve eğitsel anlamlar taşıyan bu ritüellerin temel amacı, zihnin patolojik sorunsalını, ruhun istikrarlı ve sağaltıcı düşünceleriyle ısıtmak ve bağdaştırmaktır. Bu sorunsalı, sosyal donanımlara dönüştürmektir. Bu ritüeller sayesinde insan zihni, duyuları, düşüncesi, alt ve üst bilinç yetisiyle birlikte ilahi hakikatin/hikmetin olgunluğuna, kreatif üretkenliğine yani gerçek sevgi diyarına yükselir ve bu sayede insan, bencillikten, kurumlanmadan, farklılıktan, aykırılıktan, gayrılıktan, karşıtlık ve zıtlıktan arınır ve çelişkilerin bulunmadığı hatta bunların esamesinin dahi okunmadığı, güçlü bağlarla söz konusu zihin yapısıyla da ilişki kurarak, geniş bir yürek birliğine yöneltilir ve böylesine bir makama yükseltilir.

Nitekim kutsal ayinde bu esrarlı durum ve hissiyat, **“Şu anda zihinlerimiz, bilinç ve kalplerimiz, Baba Allah’ın sağında oturan Mesih’in bulunduğu o yüksek yerde olmalıdır/** **حَلَا أَطْرًا، مَجْبِلًا مُلَى جَ عَجْبِلًا، إِدَا أَطْرًا تَهَوَّهَ، هَوَّهَ مَوَّجِبًا، مَوَّجِبًا**

” şeklinde bir dikkat uyarısıyla dile getirilmiştir. İşte bu, yukarıda da işaret edilen o ruhsal makama bir işaret ve bir göndermedir. Bu sebeptendir ki söz ettiğimiz ritüeller, manevi yönden gelişmek ve olgunlaşmak için çok önemli eğitsel nitelikler taşır. Daha çok neyin doğru olduğuna odaklanarak, zihinden/akıldan ruha/kalbe giden yolu açar. İlahi değerlerin hissediş kabiliyetini arttırır. Sahip olunan bilgiye ilahi anlam ve terkipler katar. Alışveriş içinde olunan her şeye ebedi fayda sağlar. Yani ilahi özün enerjisini yayar, ruhu işlevsel kılar ve manevi açıdan insanı güçlendirir ve ona sosyal donanımlar kazandırır ki burada esas olan, insanın beden vasıtasıyla nefsi(ni) terbiye etmesidir. **Nefis terbiyesi denilen şey de hayatın sürdürülmesi ve güçlendirilmesi adına insanoğlunun, ruhun düşüncesine emre âmade şekilde kendini hizaya çekmesi demektir. İnsanın, esenlik ve istikrar yurdunu kendi iç dünyasında kurmasıdır.** Bu, özün cılızlaştırılma uygulaması değildir, aksine özün geliştirilmesidir. Sınırlarının çözülerek, bütün varlığa yayılma girişimidir. Dolayısıyla bütün ritüeller bedenin terbiyesi yoluyla ilahi irtibatı sağlayan ve içsel karanlığa işaret eden özelliklere sahiptir, diyebiliriz. **“İnsan, kendi içindeki**

karanlığı tanıdığı kadar aydınlanır” gerçeğinden yola çıkan bütün ruhani öğretilerin temelinde de bu anlayış vardır. Bu da, hâl ve kalp meselesidir. Bu anlayış, sahip olunanların (makam, yetki, güç, servet, bilgi, paye, yetenek, beceri vs.) insana egemen olmasını engellemek, insanın o sahipliklere egemen olmasının yöntemini bilmesi demektir. Mezkûr vasıflara egemen olma cesaretini gösterip bunu başarıyla yürütenler, hayattaki en büyük makama ulaşmış demektir. Çünkü hakikati ve ışığı arayanlar, ilahi sevgiyi en ücra hücrelerinde dahi hissedebilen ve bu hissi sevebilenlerdir.

Bazen yaşamın akışı içinde egonun yanılsamalarına kapılabiliyor ve özgür irademizi kötüye kullanarak kimi zaman bilinçli ya da bilinçsiz bir şekilde kendimizi zor bir çıkmaza da düşürebiliyoruz. İşte hayattaki bu zor çıkmazlardan çıkmanın yöntemlerini geliştiren söz konusu manevi ritüeller, diğerkâm ve kollektif ruhu yaşatan disiplin anlamına gelir. Manevi ritüellerin varlık nedeni de işbu ruhu yaşatmaktır. Erdemli anlam ve amaçlar edinerek bu ruhu yaşatmanın ve egemen kılmanın gayreti içinde olmaktır. Bu gayretin içsel disiplin ile biçimlenen yüksek bir sorumlulukla, çalışılması ve üretkenlik yapılması demektir. Kilisedeki manevi ritüellerin disiplinini temellendiren/geliştiren gönül dostlarının/üstatların düşünsel arka planında yatan temel anlayış kısaca şöyle ifade edilebilir: **“Kendi içindeki karanlığı bilmeyen insan, kendisi ve çevresi için en büyük tehditir. İnsan, kendi içindeki karanlığı tanıdığı kadar aydınlanır. Dolayısıyla özdenetim ruhunu güçlendiren disiplinden kaynaklı eğitim/ibadet süreçlerinin gereği yapılan zorlu egzersiz devreleri evvela güçlü insanlar var eder. Güçlü insanlar da kolay zamanlar/devreler yaratır. Ancak bu kolay zaman ve devrelere aldanmamak gerekir çünkü kolay zamanlar zayıf insanlar yaratır, zayıf insanlar da zor günleri doğurur...”**

Aslında bu manevi ritüellerin kapsadığı anlam, insandaki içsel karanlığı dağıtmaya ve içsel boşluğu doldurmaya dönüktür. Çünkü gerçek ilahi sevgi içsel dünyayı keşfetmekle mümkündür. O dünyayı keşfedip orayı, o sevginin ışıklarıyla aydınlatmadan ve dış dünyada da onun gereklerini yerine getirmeden, insanın içindeki gösteriş, kurumlanma, tavra, şişirme gibi maddî değerlerin yerini ne yazık ki maneviyat almıyor. Onun için ezbere dayanarak değil de, kadim dil Süryanicenin o pozitif enerji yüklü geliştirici/dönüştürücü kavramlarının anlamını kavrayarak yapılan manevi ritüellerin, gerek icrası gerekse insanda bıraktığı ruhsal etki

bambaşka bir etki ve apayrı bir hazdır. Burada elbette ki mesele dil meselesi değildir. Mesele dilden ziyade insanı harekete geçiren, motive eden o kavramların yüklü olduğu anlamın hissedilmesidir. Kilisede bulunmak suretiyle, salt görsel açıdan yapılan herhangi bir ritüellin arzulan hazzı ve etkiyi vermesi beklenmemelidir. Çünkü içselleştirilmeden yapılan ritüeller bedensel bir hareketten başka bir şey değildir. Selam vermenin anlamını bilmek bile, selam verme eylemine başka bir anlam ve keyif katıyorsa, manevi ritüellerin çağrışımlarını ve anlamını bilerek, onları kalben/ruhen hissederek yapmanın verdiği doyumsuz hazzı ve o hazzın insanda yaratacağı etkinin kapsamını tarif etmenin imkânı yoktur. Çünkü o haz anında ilahi irtibatın kapısı aralanır. Somut anlamda anlaşılması için bunu şöyle örneklendirebiliriz. İnsanı bir bilgisayara benzetirsek eğer, bu irtibatı ana bilgisayara bağlanılan anlar gibi görebiliriz. Ana bilgisayara bağlanıldığında, kendi küçük bilgisayarındaki kısıtlı/sınırlı bilgilerin ötesine geçen insana evrensel bilgiler de açılmış olur. Çünkü o esnada ilahi merkeze bağlanılmıştır ve akış gerçekleşmektedir. Bağlantı/irtibat anlarına ne kadar çok sevgi ve samimiyet karışırsa, ilahi akışın etkisi de o oranda büyür. İnsan o denli manevi faydalar kazanır, yükselişler yaşar, yaşamı da o ölçüde anlamlı ve doyumlu olur. İnsan öyle pozitif bir ruh haline kavuşur ki, herkesin her gün başka türlü gördüğünü, o pozitif anlamda farklı görür ve ona göre farklı davranır.

Süryani kültürünün mistik yaklaşımında insan zihni, Rabb'in mihrabıdır. **“Mihrabın kutsallığını bozmak”** ise onu sevgisiz düşüncelerle doldurmak demektir. Eğer zihin sevgiyle, iyilikle dolu ise bu insanın sözlerine ve eylemlerine de yansır. Sevginin yokluğunda ise bilgelik baltalanır. İnsanın eylemleri hırçınlaşır, huzursuzlaşır. Bu da hayatı zehirlediği gibi, işleyişe ve akışa negatif etki yapar. İşte manevi ritüellerin anlam ve önemi de tam burada ortaya çıkar. Zira **“Ritüellerin amacına göre, her insanın hayatta yapması gereken muayyen bir görevi vardır. O da kendine giden yolu bulmasıdır. O yol ile şahsi olgunlaşmasını sağlamak ve iç dünyasındaki küçük yolları, büyük yollara bağlamasıdır.”** Buradaki asıl amaç, içsel dünyadaki tali yolları mutlak hakikate götüren ana yola bağlanmak ve ilahi sevginin değerleriyle kişisel aydınlanmaya katkı sağlamaktır. Bu katkılarla açılan ruhsal gözün iç görüleri ve sunduğu faydalar çok belirleyicidir. Aydınlanmanın başka bir ifadesi olan gönül gözünün açılması, her türlü kırılma ve alınganlığı aşan yargısız/temiz bakabilmenin içsel anahtarıdır. Bu anahtar, arınmışlığın, saflığın,

olmuşluğun, tevazuun, sevginin, şefkatin, merhametli farkındalığın hal ve bilinci içinde olmanın, olabilmenin kapısını açar.

Manevi ritüellerden elde edilen kişisel maneviyat ve yönetsel ruhaniyet olmadan, güncelin iniş-çıkış ve gel-gitlerinde yaşamın anlamı ve maksadı maalesef dağılmakta ve hatta bazen kaybolmaktadır. Çünkü yaşam -manevi boyut olmadan- aşikâr biçimde tek başına bir realiteye sahip değildir. Yaşam, görünen (madde/beden/fizik) ve görünmeyen (mana/ruh/metafizik) dünya üzerine kuruludur. Kâinatın işleyiş sisteminde madde ve mana eşdeğer hareket eder. Görünmeyen manevi dünyanın gerçeklerine (manaya) vakıf oldukça ve bu dünyanın pozitif gücü arttıkça maddi âlem daha çok zenginleşir. Dolayısıyla sanılanın aksine, küçük-büyük herkesi ilgilendiren maneviyat/ruhaniyet, hayatın özü demektir. Sahte benliği ve nefsaniyeti dizginleyerek insaniyeti ve hakiki benliği ayakta tutmak demektir. Yaşamın dalgalı sularında -esnek iradenin tutumlarıyla- daha rahat yüzebilmek için ruhun aktif olması demektir. Bedenin dizginlerini ve yönünü ruha teslim etmesi demektir. Kilisede belli usul ve prensiplere dayalı olarak yapılan toplu ya da bireysel ibadet, ritüel ve törenler yahut diğer disiplinler, özden/ruhtan uzaklaşmamayı hatırlatan mükerrer bir eylemdir. Ruh besleyen bu mükerrer döngü, içsel karanlıkları dağıtmayı; dertlere katlanmayı değil onları katlamayı ve hatta onlardan kurtulmayı öğretir. Dolayısıyla kilisede var olan bütün ibadetlerin/disiplinlerin ve ritüellerin amacı, insanı yaşamın pozitif döngüsünde ve akışında tutmaktır. İnsanın ruhsal gelişimine (tekâmülüne) ve özdenetimine hizmet etmektir. Gerçek bilgelik kaynağının bulunmasına yardımcı olmaktır. Özüne/ruhuna yakın kılmaktır. O öze/ruha ait ilahi yazılımı ve programı kavramaya çalışmaktır. Bu bağlamda yüksek bilinç ve sorumluluk yaratmaktır. Çünkü insanoğlu bilinmezliklerle dolu bu dünyada, bilinmezliğin sır perdelerini aralayan, bilinmeyeninin sırrına varmak için devamlı uğraş veren bir varlıktır. Bu durum, aslında ilahi ışıktan/hakikatten kopan insanın anlam arayışıdır. İnsanoğlu doğduğu gün rahmin/özün besleyici şefkatinden/rahatlığından kopar. Bu kopuş insan için bütün olumsuzlukların başlangıcı olur. Aynı şekilde ilahi özden kopan insan da yaşamın besleyici anlamını/rahatlığını yitirir. Sevgi ve yuvanın ruhu YARADAN olduğuna göre, sevmek O'nunla bütünleşmek demektir. Yuva (öze)dönüştür. Bencillik, dışlama, ötekileştirme, çekememezlik, kıskançlık, kin, gurur vb. nefret ve nefret türevleri ise, özden/yuvadan uzaklaşmayı ifade eder. Çok az insan ölmeden önce yani henüz hayattayken o yuvaya geri dönebilmektedir. İşte farklı manevi disiplin ve ritüellerin amacı o (öze) dönüşün/dönüşümün formüllerini sağlamaktır. O formülleri insana

bağışlamaktır. O (öze)dönüşün/dönüşümün formülleriyle arzulanan olgunlaşmayı ve bütünleşmeyi yapmaktır. İlahi ışığın/sevginin temel farkındalığını geliştirmek, büyütmektir. Bu amaca götüren yolda ilham kaynağı olmaktır. İç görüye dayanan bu durum, zenginleştiren farklı sosyal hasletlerle/erdemlerle insanı donatır. Çünkü insan, insan olduğunu erdemle hatırlar ve sınırlarını erdemle aşar. İnsan ancak erdemın kanatlarında yol alabilir. İnsan, erdemi unuttuğu zaman ufku kararır, umudunu kaybeder, ruhu daralır. Erdemsiz hayat, insanı umutsuzluğun ve ruhsuzluğun karanlığına götürür. Dolayısıyla hayat, hayata diriltici ruh üfleyen erdemle güzelleşir. Erdemini yitiren insan çirkinleşir; insanlığını yitirir. Ve bu durum da hayatı tamamen çölleştirir. Bilindiği üzere, insanın içinde zaman zaman kendi kendini kandıran, egoya/hileye/kurnazlığa meyleden, kendi nefisini yücelten kör ve karanlık alanlar vardır. Manevi ritüellerdeki çağrışım ve anlamlar, insana ideal olanı hatırlatır. Yeni ışıklarla/tasvirlerle kör ve karanlık alanların aydınlanmasına yardım eder. İnsanı kandıran, onu yanlışla sürükleyen söz konusu hasletlerin etkisini kırar. Hatta bu hasletleri pozitif bir görünüme dönüştürerek insanı yüksek ahlaki bir sorumlulukla tahkim eder. Sosyal empatiyi geliştirir. Bu da onu toplumsal yaşam içinde insanların halini, kederini, üzüntüsünü anlamaya sevk ederken, onların dertleriyle dertlenmeye götürür ve yardımlaşmaya dayalı faydalı davranışları devreye sokar. Maneviyatın özünü oluşturan bu yaklaşım, **“Çünkü acıkmıştım, bana yiyecek verdiniz; susamıştım, bana içecek verdiniz; yabancıydım, beni içeri aldınız. Çıplaktım, beni giydirdiniz, hastaydım, benimle ilgilendiniz, zindandaydım, yanıma geldiniz. O vakit doğru kişiler O’na şu karşılığı verecekler: Ya Rab seni ne zaman aç görüp doyurduk, susuz görüp su verdik? Ne zaman seni yabancı görüp içeri aldık ya da çıplak görüp giydirdik? Seni ne zaman hasta ya da zindanda görüp yanıma geldik?’ Size doğrusunu söyleyeyim. Bu en basit kardeşlerimden biri için yaptığınızı, benim için yapmış oldunuz”** (Matta 25:34-40) mantığından beslenir.

Manevi Ritüellerin Etkisi

Bilimsel doğrular da gösteriyor ki diğerkâmlığın halkasını genişleten sosyal empati yaşamda çok önemli bir yer tutmaktadır. Küçük bir iyilik yapmanın dahi, insanın kalbine belirli bir neşe ve huzur getirdiği ve hem iyiliği yapanın hem de iyiliği görenin üzerinde olumlu etkiler bıraktığı aşikârdır. Dolayısıyla manevi ritüellerin etkisi/yansıması/di disiplini olmadan, zarar verici gizli eğilimlerimizi düzeltmemiz,

gönül gözümüzü açmamız, sürekli açık tutmamız, her yerde ve her şeyde ilahi tezahürü/yansımayı görmemiz kolay değildir. Manevi ritüellerde vurgulanan çağrışımları içselleştirip özümseyebilir ve o çağrışımları özümüzün bir parçası haline getirip de şuurumuzu onlarla açabilirsek, fiziksel bedenden müteşekkil şu dünya elbisesi içinde maneviyatımızı doyasıya yaşar ve emin adımlarla tekâmül basamaklarında yükselebiliriz. Bu da manevi dünyamızın daha çok büyümesine ve farklılaşmasına kapı aralayacaktır. Zira gerçekleri ruha ileten gönül gözü, fiziksel bakışla göremediğimiz kısmın arka planını görebilmektedir. Bu bakışa nail olan insan, gerçek ilahi aşkla, kâinat sevgisiyle, hayata holistik/bütüncül bilinçle bakar. Gönül gözünü açmayı başarmış ve dünyayı o açığözle görebilmiş bir insanın, diğer insanlar arasında ayırım yapması, hayata kadın-erkek gözüyle bakması, hayatı kategorize etmesi, ayırıştırması, sınıflandırması, ayartması, yanıltması, aldatması, manipüle etmesi, sömürmesi ya da istismar etmesi mümkün değildir. **Çünkü gönül, ilahi hakikatlerin yaşam doğrularıyla bulunduğu bir yerdir. Kalp gözü körleşmiş, manevi gözlerini yitirmiş insan, tek gözü, tek kulağı ve tek dünyası olan bir insandır. Böyle bir insan, hiçbir şeyi tam olarak göremez, duyamaz ve yaşayamaz. Çünkü hayata meta gözüyle bakan fiziksel bir gözün gönlü de olmaz duygusu da.**

Bütün bu anlatılanları objektif bir değerlendirmeden geçirdiğimizde, Süryani kültürünün beşiği Bethnahrin/Mezopotamya coğrafyasının öteden beri yaşamı anlamlandıran/zenginleştiren çeşitli ritüellerin mistik özellikleriyle temayüz etmekte olduğunu göreceğiz. Bethnahrin'in inişli-çıkışlı tarihi, kültürel özellikler taşıyan ritüellerin mistik köklerini dünyanın dört bir yanına dağılmış Süryanilerin yüreğinde kadim taşların arasında biten yosunlar gibi de olsa yeşertmiştir. Dolayısıyla bu mistik köklerin özellikleri/yansımaları Doğu'da ve Batı'da dünyanın farklı ülkelerinde hâla yaşamakta ve yaşatılmaktadır. Doğu Hıristiyanlığının ana damarını oluşturan Antakya orjinli Süryani Kiliseleri¹ mistik özellikler taşıyan bu ritüelleri günlük/haftalık dua ve ibadetler şeklinde, her şeye rağmen hâlâ devam ettirmektedir.

¹ Doğu Hristiyanlığının ana damarını oluşturan ve Süryaniceyi günümüze kadar litürjik dil olarak kullanan kiliseler şunlardır: Süryani Ortodoks Kilisesi, Süryani Katolik Kilisesi, Maruni Kilisesi -yerel dille- Süryanicenin batı lehçesini; Doğu Havarisel Asur Kilisesi, Keldani Kilisesi, Kadim Doğu Kilisesi,-yerel dille- Süryanicenin doğu lehçesini kullanmaktadır. Melkit (Rum Ortodoks ve Katolik) Kilisesi, 7. yüzyıldan sonra Süryaniceyle var olan organik bağını tamamiyle koparmış ve Arapçaya yönelmiştir.

Toplu ibadetler esnasında kilisede uygulanan manevi ritüeller yaşanan/yaşatılan bu mistik yansımaların/özelliklerin başında gelir. İnsanı geliştirmek, kalıpsal yargıları/düşünceleri dönüştürmek, karaktere iyi ahlak kazandırmak, bu ahlakla olgunlaştırmak, kişisel bütünlüğü/tutarlılığı beslemek, ilahi bağlantıyı artırmak, bu bağlantıyı güçlü ve daim kılmak için belli sıklıkta, aynı şekilde, aynı yöntemle, hatta aynı zamanda tekrar edilen uygulamalardır. Bu sadece bir uygulama değildir. Ritüeller, öğrenmenin ve alışkanlık kazanmanın olmazsa olmazıdır. Kişisel gelişimi ve dönüşümü önceleyen bütün eğitim sistemlerinde ve tüm çalışmalarda bu yöntem yaygın olarak kullanılmaktadır. Çünkü insan hafızasına taşıdığı bilgileri ancak uzun dönemli koruyabilirse öğrenebilir. Bu açıdan tekrar çok önemlidir. Tekrarla birlikte, kısa süreli hafıza bilgisi, uzun süreli hafızaya taşınır. Tekrar hafızadaki bilginin kalıcılığını sağlar.

Manevi ritüellerin uygulamasındaki esas amaç önce dıştan içe ardından içten dışa insana öğrenmesi ve yapmaması gerekenleri öğretmektir. Öğrendikleriyle bozuk güdülerini törpülemesini, iyi ahlak sahibi olmasını ve bu iyi ahlakla büyümesini/olgunlaşmasını sağlamaktır. İnsanın kendi içinde öğrendiklerini özgün kişiliğiyle sentezleyerek, kuvveden fiile geçişine katkı sunmaktır. Çünkü dışarıya yansıyanlar iç dünyada olanlardır. Bu nedenle dışsal dünyadaki uyumu yakalamak kadar, içsel dünyadaki uyumu da yakalamak çok önemlidir. Bu, inisiyatif bir süreç meselesi olsa da, manevi ritüellerin uygulamaları sayesinde insan öğrendiğini/bildiğini hayatta test eder, o bilgileri hayata aktarır. Öyle bir dereceye gelir ki, o bilgiler sayesinde uygulamayı artık nefes alır verir gibi yapar. Bu durum, ritüellerin uygulamasına dayanan disiplinle ve eğitimle pişmek anlamına gelir. Böylelikle artık insanın her hal ve tavrı onun içinden taşan ışık ile taçlanır. Ancak bunun gerçekleşmesi, kişiden kişiye olduğu gibi, içsel uyanışın ve ruhsal farkındalığın oranına göre de değişkenlik arz eder.

Süryani kültüründe kalben/ruhen yapılan samimi ibadetlere ve ritüellere çok büyük önem atfedilmektedir. Çünkü akıl-beden-kalp koordinasyonu ile yapılan ibadetlerin

Adı geçen bu kiliselerde uygulanan manevi ritüellerin ana kaynağı 3. ve 5. yüzyılı kuşatan gelişkin ruhun akıcılığı ve duruluğudur. Özellikle Nusaybin ve Urfa akademisinde yetişmiş ve aziz Mor Afrem'in öncülleri ve ardılları olan aziz şahsiyetlere ait eserlerin esinlenmesidir.

çok büyük etkisi vardır. İnsan kendini ibadete veriyorsa, kalben, ruhen ve zihnen oradaysa ve o akışın içindeyse zaten bu ilahi bir irtibattır. Ancak uygun zihinsel durum sağlanmamışsa, amaç hâsıl olmaz ve doğru uygulama ve doğru aşama yakalanmaz. Çünkü varoluş hissini oluşması için zihinsel olarak anda olmak/kalmak (yani dağılmamak, savrulmamak) çok önemlidir. Dolayısıyla yapılan bütün işlerde zihinsel hazırlık ve o anda olmak gerekli ve önceliklidir. Anda saklı olan varoluşun coşkusu başka türlü yakalanmaz. Ruha gerekli şifayı vermez. Nitekim batıya da önemli etkileri olan ve uzak doğu kültürlerinden türeyen meditasyon kavramı, esasen insana anda var olmayı öğretmekten başka bir şey değildir.

Ninovalı Mor İshak (613-700) bu durumu şöyle ifade etmektedir: **“Temiz dua, bilgi ve söz değildir. Barışık duygu ve eylemlerle dinginleşen ve sakinleşen bilincin ve zihnin boşaltılmasıdır.”**

Aynı konuda Mor Yuhanun (690-780) d’Dalyatha da şöyle buyurmaktadır: **“Mesih’in tatlılığını tatmak isteyen, dua ile uğraşta çalışkan olsun. Çünkü dua bütün eylemlerden daha çok Allah’a yakınlaştırır. Onunla, zihin Allah’a yükselir. Yaradan’ın benzeri olur. Ödüllerini kabul eder. Sırlarını kazanır. Onunla, insan Rabb’e ait hazinelerin kapısını açar. Veznedar olur. Rabb’in hazinelerini dağıtır. Onunla, Rabb’in izzetini görmeye; şaşkınlık ve sükûnetle ilahi büyüklüğün puslu ışığıyla, ruhani diyara kavuşmaya nail olur. Öyle ki, hayret içinde eylemleri azaltır. Üzerine doğan parlaklığın çoklu ışığıyla şaşkına döner. Onlar ki, ruhani âlemin yaşamı ve hazzıdır.”**

Çağdaş yazarlardan Albert Pauchard (1878-1934) da bu bağlamda şöyle yazmaktadır: **“Dua etkili bir güçtür, çoğunuzun bilmediği sınırsız bir gücü vardır. Ama dikkat edin, dua var, dua var! Gerçek yakarış sözde değildir, kalpten fıskıran bir coşkudur, ruhun yeteneğidir. En iyi duanın sözsüz dua olduğu sizi şaşırtır mı? Eğer kalpten söylenmiyor sadece dudaklarla okunuyorsa, ezberlenmiş ve kitaplardan okunmuş duaların hiçbir etkisi yoktur. Gerçek dua bir düşüncedir. Söz, düşünce olmaksızın boş ve anlamdan yoksun bir sestir sadece. Mademki her düşünce bir titreşimdir, o halde dua da bir titreşimdir, duaya kabul edilme izni veren güç bu titreşimde yatar. O halde kabul edilmiş, duanın kendi içindedir, yöneltilenin isteğine bağlı değildir. Tüm sır buradadır, dua eden ve duasının**

gücüne inanan davayı kazanmış demektir. İnançsız yapılan dua bir hiçtir, değersizdir...”

Kilise babalarına göre, ibadet esnasında zihin ve ruh insana eşlik etmiyorsa, ilahi sırları taşıyan, bütün pozitif enerjilerin, bilginin, bilgeliğin, doluluğun ta kendisi olan MESİH'in anlaşılması ve Mesihi sevginin içselleştirilmesi mümkün değildir. Bütün mesele bu sırra ait ruhsal bilgilerin anlaşılması ve sosyal yaşama aktarılmasıdır. Noksan (eksik) ve zayıf olan insanın amacı fani yaşamda bu sırra ait ruhsal bilgileri hissetmesi, özümsemesi, kendi içindeki noksanlığın deneyimini anlaması, bu farkındalığı geliştirmesidir. Çünkü o ruhsal bilgiler anlaşılmadan, o enerji ve, o bilgelikten, o doluluktan nasiplenmeden, insanın içindeki boşluğun dolması, insanın rahatlaması, kendini keşfetmesi, kendini tanıması, öz doğasını, öz sevgisini, öz saygısını, öz değerini bulması, haddini bilmesi, görünenin ötesine veya görünmez olana geçme tecrübesini yaşaması mümkün değildir.

Aslında hayata katkı anlamında ve hayatın devamlılığı için yapılan her şey/her iyilik bir ibadettir. Yeter ki şekilsel olmasın, şekilsel kalınmasın. Görünen her şey görünmeyenin tezahürü ise, o zaman şeklin derunî anlamına vakıf olmaya çalışmalıyız ve bunu gönülden, sevinçle ve sevgiyle yapmalıyız. O zaman akıl/zihin susar, ruhsal zekâ devreye girer ve akıl ile beden kalbin/ruhun enstrümanı haline gelir. İşte o zaman ilahi hakikatin kapısı aralanmış olur. O hakikatin nuru kalbe vurur ve kalp artık gönül olur. Gönül olan kalp ise akli aydınlatır. İşte böyle bir kalp ve akıl birlikteliği, yapılan her şeyi emsalsiz bir keyfe dönüştürür.

Ancak bilinmelidir ki, bu anlatılanların farkındalığı, sevgi ve bilgi gerektirir. Bu farkındalığı talep etmek, cüret ve cesaret ister. Zira bu farkındalıkla yüzleşmek kolay değildir. Çünkü bu farkındalıkla gelen bilgi ve yakalanan bilinç insanı alıştığı konfor alanından çıkarır. Ezberini bozar. Yerleşik algılarını dönüştürür. Bu da büyük bir sorumluluk gerektirir. Bu nedenle çoğu insan bu alana girmekten imtina eder. Bulunduğu alanın göreceli rahatlığı içinde huzursuz kalmayı tercih eder. Bilimsel

araştırmalara göre, insan organizmasındaki epifiz bezi², deniz seviyesinde çok az hormon salgılamak, yükseklere çıkıldığında, yüksek rakımlı yerlerde daha çok hormon salgılamaktadır. Bu nedenle tarihte, Bethnahrin/Mezopotamya'da mabetler (kilise/manastırlar) olabildiğince yüksek yerlere yapılmıştır. Bunun altında farklı başka gerekçeler olsa da, tarihi mabetlerin yüksek yerlere yapılmış olmasının temel nedeni epifiz bezinden salgılanan mutluluk hormonunun yardımı ile insanın özündeki/ruhundaki üst bilinç boyutlarıyla daha fazla ilişkide bulunmasını sağlamak içindir. Bu da insan beyninin açılmasına ve özündeki sırları/gerçekleri daha rahat algılamasına neden olmaktadır.³

Dolayısıyla Bethnahrin'de antik çağda inşa edilen mabetler (kilise ve manastırlar) oldum olası bana ebedi bilgeliğin sırlarını fısıldamaktadır. Oralar Allah'ın yaşayan mabedi/tapınağı olan kâinata ve insana zarar vermemeyi, başka bir deyişle sevgi beslemeyi, değer vermeyi hatırlatır. Ve günümüzün hayat koşullarında ruhun kuraklığına karşı "**şumloyo/Tamamlayıcılık**" mantığını bir yaşam formülü olarak uyanmış bilinçlere sunar. İnsani doğamızın özü olan "**alışkanlık, sorumluluk ve zararsızlık ilkesini**" haykırarak...

Bilinmelidir ki, makam ve konum farkı olmaksızın, herkes kendi öz disiplininden ve ruhsal gelişiminden aynı oranda sorumludur. Eksikliğin/acziyetin farkındalığıyla yerine getirilmesi gereken bu prensip, büyükten küçüğe herkesi ilgilendirir. Çünkü ahlaklı/sağlıklı ve ebedi yaşam bakımından da ihmal edilmeyecek kadar önemli olan manevi hayat, sosyal yaşamın bütün alanlarına sirayet eden etkili bir fenomendir. Bu temel fenomeni kavrayanlar, hem kendilerine hem hayata birer armağan olurlar. Hayata farklı bir halka olarak eklenirler. Çünkü hayatın yegâne amacı günü kurtarmak

² Kaynaklarda epifiz bezi hakkında çok fazla bilgi bulunmaktadır. Ruh ile beden arasındaki bağlantıyı sağladığı bilinen epifiz bezi üçüncü göz olarak nitelendirilmektedir. Epifiz bezi, beynin geometrik olarak tam orta kısmında yer alan küçük bir bez ve insanların yaşamında önemli bir etkisi vardır. Beyindeki asıl görevi serotonin ve melatonin salgısını gerçekleştirmek ve düzenlemek olan bu doku parçası vücudumuzdaki basit bir parça olarak görülmez. Epifiz bezinin kökeninin antik dönemlere dayandığını gösteren sayısız rivayet vardır. Konuyla ilgili internetten ortamında her türlü bilgiye ulaşmak mümkündür.

³ Belki de bu nedenden dolayı, Süryani edebiyatının güçlü kalemleri, Urfa ve Malatya dağlarında, "**alışkanların Dağı**" anlamına gelen Kaşiyâri/Kaşire yani Turabdin'de, Gabar'da, Kardı (Cudi)'da ve bölgenin diğer dağlarında kurulu manastırlarda günümüze ışık tutan edebi eserler üretmişlerdir.

değil, hayatı yüceltmektir. İnsan onurunun kutsallığını korumaktır. İnsanın yaratılıştan gelen akıştaki yerini almasıdır. Bunu yaparken insanın yalnızca kendi çıkarını öncelemesi ise yaşamın sürdürülebilirliğini baltalayan bir yaklaşım olur.

Süryani kültürünün holistik bakışına ve şefkate dayanan geleneklerine göre, Mezopotamya düzlüklerinde buğday vs. tohum taneleri sevgi eylemiyle, belli bir ritüelden sonra tarlaya atılır. **“Benim ihtiyacım bu”** demeden önce, **“onun ihtiyacı ne”** mottosuyla yapılan ve günümüzün bencil yaklaşımlarını elinin tersiyle iten bu muhteşem **“ekin ritüeli”**, vurgulamak istediğim anlamı/bağlamı çok güzel ifade etmektedir. Söz konusu ekin ritüeli/duası, çok yakında Hassana (Kösralli) köyünde⁴ kulağıma çalınmıştı. Geniş yürekten gelen şu duayla çiftçi tohumunu tarlaya atmıştı: **“Allah’ım! Attığım bu tohumda önce senin hissen olsun. Ondan sonra komşuların, yetimlerin, öksüzlerin, kimsesizlerin, dulların, düşkünlerin, fakirlerin, sakatların, körlerin, bedensel engellilerin, tüm muhtaçların, kuşların, kartalların ve cümle hayvanların hissesi olsun...”**

Unutulmamalı ki Süryani kültüründe şefkatin, merhametin ve ruhani kardeşliğin kapılarını açan manevi ritüellerin anlamı son derece kutsaldır. O ritüellerin taşıdığı manayı anlamayan, anladığı halde bu manayı kaybeden, zihnini de maalesef kaybediyor. Zira onları tutarlı bir tavırla anlamlandırmayan bir zihin, kaçmış bir zihindir. Böyle bir zihin, kurumlanan düşünceleri varoluşun gerçek coşkusuyla ve kalıcı yaşam sevinciyle ödüllendir(e)miyor, taçlandır(a)mıyor. Fikirsizlikle baş başa bırakıyor. O yüzden hiçbir şeyi tam olarak göremiyor, duyamıyor ve yaşayamıyordur. **Kulakları vardır ama duymazlar. Gözleri vardır ama görmezler. Çünkü duymak istemeyen bir insan kadar ağır sağır bir insan ve görmek istemeyen biri kadar da kör bir insan yoktur.**

Kim bilir belki böyle bir hissiyatta olduğu için Antakyalı Mor İshok (ö: 491) **“Hakikat makamdan, gayret yetkiden üstündür. Adalet de, kurallardan ve ritüelden**

⁴ 31 Ağustos 2021’de İstanbul’da görev yapan değerli Abuna Petrus Gülçe ile Hassana Köyünü ziyaret etmiştik. Etkin diğerkâmlığın bütün anlamlarını içeren, dilden dile, kuşaktan kuşağa aktarılan **“ekin ritüelini”** bu ziyaret esnasında köy muhtarı Eriş Beğtaş’tan duymuştum. Kulağıma ilk çalındığında şaşırılmıştım. Daha sonra yaptığım araştırmada yöredeki diğer Süryani köylerinde de bu ekin ritüelinin var olduğunu öğrendim.

عَنْ زَيْنَا حُكَّ . ؤَلَيْتَا جِه مَحَلُّنَا . كَمَمَا هِيَ . اءِ حَابِلَا جِه عُحْصَا
كيدemlidir/ ” ؤَجِ نُحْتَهَا ” sözünü tüm estetiğiyle bize miras bırakmıştır.

Unutulmasın ki, esas kalıcı olan özümüzü keşfetmektir. Özümüzü egodan ve egonun⁵ her türlü yaralayıcı ve zehirleyici niyet ve eyleminden kurtarmaktır. Çünkü en önemli dönüşüm, düşünceleri yapay sınırlardan arındırmaktır. En büyük başarı zihni kalıp yargılardan özgürleştirmektir. En önemli devrim içsel dünyada yapılan devrimdir. Kendini bulmanın ve kendini bilmenin yolculuğu olan bu devrim, bir başladı mı, artık bitmez. Varoluşumuzun esas amacı budur. Diğer her şey bu yolculukta birer araçtır.

Meta/nesne gözüyle baktıkça, insanlığın genel halini anlayamayız. Metanın gönle sahip olmadığını anlamadan da, ne insanlığı, ne kendimizi anlayabiliriz. Çünkü anlamak, hayatı bir bütün olarak kabullenmektir, dönüşmek ve ahlaklanmaktır. Anlamak dönüşmekse eğer, mevcut realiteye göre, Mesih'in ruhuyla egomuz/zihnimiz dönüşmelidir, dönüşmüyor ve ritüellerin öğretileriyle ahlaklanmıyorsa, Mesih'i anlamamışız demektir. **Çünkü ritüellerin esas amacı, eski yaratılışımızı soyunarak Mesih'i giyinmek, Mesih'e benzemek, O'nun ruhuyla içsel dönüşümümüzü sağlamaktır.**

Söylendiği üzere; “Sürekli taş atan sağduyulu düşünemez. Gürültülü ortamda gönül beste yap(a)maz.”

Yusuf Beğtaş

⁵ Türkiye'nin seçkin yazarlarından Sayın Nil Gün 21 Ekim 2014 tarihli FB sayfasında yaptığı paylaşımda ego hakkında şöyle yazmaktadır: “**Haklı olma ihtiyacı ile söylenenler ve yapılanlar, nevrotik egonun incinen gururunu kurtarmak ve yapılan yanlıştan/ haksızlıktan dolayı hissedilen suçluluk duygusunu örtbas etme çabasıdır. Bu nedenle başkalarının gözünde haklı görünmeyi başarsak bile, bu başarı(!) duygusunun içimizdeki huzursuzluğu ortadan kaldıramamasının nedeni budur. Nevrotik egonun, haklı çıkarak ne kadar şişinirse şişinsin derinlerde var olan "kendini değerersiz, önemsiz veya sahtekâr hissetmek" duygusunu silebilme gücü yoktur. Nevrotik ego yanlışı kabul etmeyi zayıflık olarak algılar, sağlıklı ego yapılan yanlış için özür dilemeyi bilir. Nevrotik ego iletişimi koparır, sağlıklı ego iletişim kurar.**”
https://m.facebook.com/story.php?story_fbid=10154605290379727&id=683934726

